

ชะป๊ะเรือเอก

ตระกูล โนตานนท์ ตระกูลใหญ่ของเมืองลำพูน

ตระกูลเก่าของเมืองลำพูนตระกูลหนึ่ง คือ ตระกูล "โนตานนท์"

คนหนึ่งตระกูลโนตานนท์ที่รับราชการเป็นแพทย์มีหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งอธิบดีกรมอนามัยคือนายแพทย์วิมล โนตานนท์

นอกจากนี้ยังมีนายแพทย์ โนตานนท์ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่และเป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายแพทย์วิมล โนตานนท์บันทึกไว้ว่า เกิดเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๓ ที่บ้านอินทนิลยศ ตรงข้ามวัดพระธาตุหริภุญชัย

พ่อแม่คือ พ่อสิงห์คำ โนตานนท์และนางสีแก้ว โนตานนท์ มีพี่น้องรวม ๖ คน คือนางลำจวน โนตานนท์, นายแพทย์วิมล โนตานนท์, นางลำเจ็ด, นางทองศรี,นางมาลีและนายแพทย์พิสิฐ โนตานนท์

รุ่นปู่คือ ขุนสรสารอนและยาบัวผัน โนตานนท์

วัยเด็กนายแพทย์วิมล เข้าเรียนที่โรงเรียนคริสเตียนลำพูน อยู่ด้านหลังบ้านห่างประมาณ ๕๐๐ เมตร โรงเรียนนี้มีครูใหญ่ชื่อแม่ครูพรหมเนน ต่อมาโรงเรียนนี้ยุบเลิก จึงไปเรียนต่อที่โรงเรียนลำพูนวิทยาคม ตั้งอยู่หน้าบ้านภายในกำแพงวัดพระธาตุหริภุญชัย เรียนได้ปีเดียวโรงเรียนยุบเลิก ต้องย้ายไปเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนประจำจังหวัดลำพูน

นายแพทย์วิมล โนตานนท์ บันทึกด้านอาชีพค้าขายของพ่อแม่

"งานหลักของพ่อแม่คือ การขายผ้าทอดพื้นเมืองทั้งผ้าเมืองและผ้าไหม ขายเครื่องเงินและทองรูปพรรณและขายรถจักรยาน นอกจากนั้นยังมีสินค้าเกษตรเป็นครั้งคราว เช่น หอม กระเทียมและข้าว เป็นต้น บางครั้งบางครั้งคุณแม่ว่างก็จะทำขนมตะโก้ แล้วจัดใส่ถาดให้แม่แบกตระเวนออกไปขายที่ตลาด ส่วนคุณแม่ท่านมักจะเอาเงินรูเปียอินเดียซึ่งในภาคเหนือนิยมใช้กันมากกว่าเงินบาทไทยไปแลกเป็นสตางค์แดง หนึ่งรูเปียแลกได้แปดสิบสตางค์ ตอนเช้าๆ ก่อนที่ผมจะไปโรงเรียนท่านก็สั่งให้นามานั่งเตียง มาตั้งหน้าบ้านแล้วกองสตางค์แดงไว้เป็นตั้งๆ เพื่อให้คนที่ผ่านไปตลาดได้มาแลกเงินรูเปีย ในอัตราหนึ่งรูเปียต่อเจ็ดสิบแปดสตางค์ เท่ากับได้กำไรสองสตางค์ต่อหนึ่งรูเปีย

"เมื่อผมไปโรงเรียนก็จะให้ผมสามสตางค์เป็นค่าอาหารกลางวัน บางวันผมก็จ่ายหมด บางวันก็ยังมีเหลือหนึ่งสตางค์ด้วยซ้ำ ทั้งนี้เพราะสมัยนั้นค่าข้าวราคาแพงหรือขนมเงินจวนจะหนึ่งสตางค์เท่านั้น มีค่าขนมหนึ่งสตางค์ก็อิ่มแล้ว หนึ่งสตางค์ที่เหลือผมก็นำมาใส่ในกระบอกไม้ไผ่ซึ่งคุณแม่ทำไว้ให้เป็นการออมทรัพย์ เมื่อกระบอกไม้ไผ่จวนเต็มก็ทุบแตกแล้วคุณแม่ก็พาผมนำเงินไปฝากธนาคารออมสินซึ่งตั้งอยู่ร่วมกันกับที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขลำพูนปัจจุบันนี้"

เหตุผลหนึ่งนายแพทย์วิมล โนตานนท์ต้องการศึกษาต่อทางแพทย์เนื่องจากวัยเด็กมักเจ็บป่วยเป็นไข้จับสั่นหรือไข้มาลาเรีย ปีหนึ่งเป็นไข้ ๓-๔ ครั้ง จึงคุ้นเคยกับการได้รับการรักษาจากหมอ จึงนิยมนิยมชอบการเป็นหมอและต้องการที่จะเรียนแพทย์

**นายแพทย์วิมล
โนตานนท์ ชาวเมืองลำพูน
อธิบดีกรมอนามัย**

หลังจากจบชั้นมัธยมปีที่ ๔ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนจักรคำฯ ในสมัยนั้นในปี พ.ศ.๒๔๗๕ คุณปู่ คือ ขุนสรสารอน ได้นำไปฝากเข้าเรียนที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้อยู่กับญาติชื่อนายธรรมและนางจันทร์เมื่อดูดีมาที่ถนนท่าแพ เมื่อจบชั้นมัธยมปีที่ ๔ แล้ว คุณปู่และยาบัวผันได้พาเดินทางเข้ากรุงเทพฯโดยทางรถไฟและสอบเข้าเรียนแผนกเตรียมแพทย์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๑ โดยพักอาศัยอยู่กับคุณสุติน รัตนมณี ที่ถนนสุรวงศ์ สามารถติดจักรยานมาเรียนได้ เรียนอยู่ ๒ ปีก็ย้ายคณะไปอยู่คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ผังธนบุรี เรียนอีก ๔ ปี รวม ๖ ปี

สำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตเมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๕ขณะนั้นทางราชการเกณฑ์บรรจุรับราชการในกรมเสนาธิการทหารบก มีบันทึกไว้ว่า

"มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๕ เมื่อจวนจะสำเร็จการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต กรมเสนาธิการทหารบก(ปัจจุบันเรียกกรมแพทย์ทหารบก) ได้ส่งนายทหารมาเกณฑ์เข้ารับราชการทหารยกเว้นพวกที่สมัครเข้าเป็นอาจารย์ในคณะ

แพทยศาสตร์และรู้ดีร่วมกันที่เป็นเหตุแห่งนั้น ผมก็ได้ถูกเกณฑ์ไปด้วยและถูกส่งตัวไปบรรจุเข้าทำงานที่โรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัดลพบุรี

หลังสงครามสงบได้ราว ๒ เดือน โรงพยาบาลสนาม ๒ ก็ได้ถูกยุบเลิก ต่อมาเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ทางกรมเสนาธิการทหารบกก็มีหนังสือสอบถามความสมัครใจว่าจะมีนายทหารผู้ใดสมัครรับราชการต่อไปหรือจะลาออกจากราชการบ้าง ผมได้แจ้งความจำนงค์ขอลาออกและสมัครเข้าเป็นแพทย์ประจำบ้านที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ รับราชการเป็นแพทย์ที่จังหวัดลำพูน

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ คุณย่า คุณยายและคุณพ่อ คุณแม่ ต้องการให้ผมกลับมาอยู่ที่บ้านเสียที เพื่อจะได้ฟังพาท้ายเมื่อคราวเจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง เพราะสมัยนั้นทั้งจังหวัดลำพูนมีแพทย์แผนปัจจุบันเพียง ๒ คนเท่านั้น โรงพยาบาลก็ยังไม่มี และอีกประการหนึ่งก็เพื่อจะได้ตอบแทนบุญคุณถิ่นกำเนิด ผมจึงได้สมัครเข้ารับราชการในกระทรวงสาธารณสุขและแจ้งความประสงค์ขอมายู่ลำพูน ผมจึงถูกส่งมาเป็นนายแพทย์เทศบาลเมืองลำพูน ซึ่งขึ้นต่อทั้งทางสาธารณสุขจังหวัดและเทศบาลเมือง ผมเป็นแพทย์เพียงคนเดียวมีผู้ช่วยเป็นพยาบาลหญิง ๑ คน พนักงานสุขภาพอาสา ๓ คนและเสมียน ๑ คน

เรื่องที่ควรกล่าวถึง คือ จำนวนผู้ป่วยที่มาขอรับการรักษาที่สถานอนามัยก็ดี ผู้ป่วยที่ญาติมาตามผมไปรักษาที่บ้านก็ดี ส่วนใหญ่มักจะป่วยด้วยไข้มาลาเรีย ผมจึงได้ติดต่อโรงเรียนต่างๆในเขตเทศบาล ทั้งโรงเรียนประจำจังหวัด และโรงเรียนเทศบาล เพื่อไปพูดให้การสุขศึกษาแก่ครูอาจารย์และนักเรียนเรื่องไข้มาลาเรีย โดยมุ่งในการป้องกันเป็นหลัก หลังจากนั้นผมก็ได้รายงานไปให้ทางกรมทราบ คงจะเป็นด้วยเหตุนี้กระมัง ผมจึงได้รับการคัดเลือกให้ได้รับทุนของศักราชอนามัยโลกไปศึกษาวิชามาลาเรียวิทยาที่ประเทศอินเดีย

เรื่องที่ ๒ ตอนเช้ามีดของวันหนึ่ง มีชายคนหนึ่งมาเรียกที่บ้าน บอกว่าภรรยาของเขาคลอดลูกไม่ออก โดยมีเท้าโผล่ออกมาข้างเดียว ตัวคาอยู่ตั้งแต่ตอนดึก ผมให้เขารับพามาที่สถานอนามัย เมื่อตรวจดูปรากฏว่าเด็กตายแล้วไม่สามารถช่วยได้ จึงเพียงแต่ช่วยกลับตัวเด็กให้เท้ากลับเข้าไปและให้ศีรษะออกมาก่อนแล้วดึงเอาตัวเด็กออกมาพ้นช่องคลอดเท่านั้น สามีบอว่าหมอต่ายทำคลอดอยู่แล้ว แต่ไม่สามารถทำคลอดได้สำเร็จ

เรื่องที่ ๓ มีผู้ป่วยชายคนหนึ่ง ญาติพามามีอาการไล่เลื่อนลงอันทะกลัขึ้นไม่ได้ นาน ๔-๕ ชั่วโมงแล้ว ผมตัดสินใจผ่าตัดทันทีทั้งๆที่ไม่ค่อยจะพร้อม ครั้นจะส่งต่อไปเชียงใหม่ก็เกรงล่าช้าจะน่าเพราะขาดโลหิตไหลเวียน ผมกับพยาบาลอีกคนหนึ่งช่วยกัน ให้เขาดมยาผมผ่าตัดคนเดียว ผลการรักษาก็สำเร็จเรียบร้อย ผู้ป่วยหายกลับบ้านได้หลังจากอยู่รักษาในสถานอนามัยราว ๗-๘ วัน

กลางปี พ.ศ. ๒๔๙๒ นายแพทย์วิมล ในตานนท์ ย้ายไปดำรงตำแหน่งนายแพทย์ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยควบคุมไข้มาลาเรียภาค ๔ เชียงใหม่ ซึ่งมีนายแพทย์อุทัย สนธิรัตน์ เป็นหัวหน้าหน่วย ในเดือนต่อมาองค์การอนามัยโลกทำโครงการนำร่องในการควบคุมไข้มาลาเรียแผนใหม่ โดยมาตั้งสำนักงานที่เชียงใหม่ นายแพทย์วิมลได้เข้าร่วมโครงการนี้ด้วย ต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองหน่วยมาลาเรีย เชียงใหม่

ผลงานสำคัญด้านหนึ่ง คือ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้ก่อตั้งอาสาสมัครมาลาเรียขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ณ จังหวัดเชียงใหม่ และต่อมาขยายกิจการออกไปยังจังหวัดใกล้เคียง ภายหลังได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงและดำเนินการครอบคลุมทั่วประเทศ ต่อมาได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอนวิชามาลาเรีย

ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ หน้าที่ราชการเจริญก้าวหน้า ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองกำจัดมาลาเรีย กรมอนามัย จึงได้ย้ายครอบครัวไปอยู่กรุงเทพฯ

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เลื่อนเป็นรองอธิบดีกรมการแพทย์และอนามัย, ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ย้ายเป็นรองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เลื่อนเป็นอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ย้ายเป็นอธิบดีกรมอนามัยจนเกษียณอายุราชการ หลังเกษียณอายุราชการ ได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่

ด้านครอบครัว ปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๐ นายแพทย์วิมล ในตานนท์ ได้สมรสกับนางจินดา สกุลเดิม สิทธิวงศ์ บุตรีของนายเชียวและแม่จันทร์เป็ง สิทธิวงศ์ ชาวบ้านถนนช้างมอญ อำเภอเมืองเชียงใหม่

บุตรธิดารวม ๔ คน คือ นีรมล, ทรงพล(สมรสกับนางก่องแก้ว สกุลเดิม ชัยนิลพันธ์), โสมนัสและอรธกิจ(สมรสกับนางอัจฉรา สกุลเดิม โพธานนท์)

นายแพทย์วิมล ในตานนท์ เสียชีวิตเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑ ขณะอายุ ๘๘ ปี.

(หนังสือที่ระลึกงานบำเพ็ญกุศลศพ นายแพทย์วิมล ในตานนท์ ๒๕๕๑)

พ.ด.อ.อนุ เนินหาด รอง ผบก.ภ.จว.ลำพูน

